

BILTEN

Usvojen paket „Čista energija za sve Evropljane“

Magla do cilja

Europex: Propuštena prilika

EU promašuje cilj energetske efikasnosti?

Stežanje obruča oko „mehanizama kapaciteta“

Veća ovlašćenja za ACER

Nuklearna energija ostaje bez EU „zelenog pečata“

Evro-izbori pretnja EU klimatskoj politici?

**Potpredsednik Evro-parlamenta:
Mnogo rupa u revidiranoj Direktivi o gasu**

SADRŽAJ

Usvojen paket „Čista energija za sve Evropljane”	OVDE
Stezanje obruča oko „mehanizama kapaciteta”	OVDE
Veća ovlašćenja za ACER	OVDE
Europex: Propuštena prilika	OVDE
Nuklearna energija ostaje bez EU „zelenog pečata”	OVDE
EU promašuje cilj energetske efikasnosti zbog prevelike potrošnja energije	OVDE
Evropski sektor skladištenja energije zaostaje – Revizori	OVDE
Potrošnja gasa u Evropi smanjena 2018. na 599 milijardi m3	OVDE
Norveška firma gradi dalekovod budućnosti	OVDE
Nemačka nezakonito poskupljuje transport gasa?	OVDE
Evro-izbori pretnja EU klimatskoj politici?	OVDE
Potpredsednik Evro-parlamenta: Mnogo rupa u revidiranoj Direktivi o gasu	OVDE
Arias Kanjete: Gasovod BRUA bitan za Brisel, bez obzira na njegovu rutu	OVDE
Saudijski konzorcijum gradi bugarsku deonicu Turskog toka	OVDE
EU finansira gasovodni interkonektor Grčke i Bugarske	OVDE
Grčka DEPA prekida monopol Gasproma u Bugarskoj	OVDE
Zašto se vodeći trgovci berzanskim robama okreću LNG-u?	OVDE
Gasprom sve ozbiljnije gleda na konkurenciju LNG-a	OVDE
OMV Petrom: Nedovoljni ustupci vlasti za investiciju u blok Neptun	OVDE
Mađarska uslovljava kupovinu udela u LNG Hrvatska	OVDE
Sekretarijat Energetske zajednice pokrenuo postupak protiv BiH	OVDE
Šarović: Blok sedam TE “Tuzla” će se graditi uprkos stavu EnZ	OVDE
Norveški Nord Pool partner crnogorskoj berzi električne energije	OVDE

Clean energy for all Europeans

Usvojen paket „Čista energija za sve Evropljane“

STRAZBUR - Evropski parlament je u utorak 25. marta usvojio četiri nova zakona o EU tržištu električne energije, koji su krajem 2018. neformalno dogovoreni s ministrima EU-a, i čine paket „Čista energija za sve Evropljane“.

To su Uredba o unutrašnjem tržištu električne energije i Direktiva o zajedničkim pravilima za unutrašnje tržište električne energije. Potrošači će imati znatne koristi od novih pravila jer će imati pristup pametnim brojilima, dinamičnim cenama i mogućnosti zamene pružaoca usluga bez troška u roku od najviše tri nedelje (od 2026. u roku 24 sata).

Države članice takođe će moći privremeno da regulišu cene kako zaštitile energetske siromašna ili ugrožena domaćinstva, ali sistemi socijalne sigurnosti bi trebalo da budu primarni za rešavanje problema energetskog siromaštva.

Novim pravilima se pre svega želi omogućiti da se najmanje 70% kapaciteta prekogranične trgovine struje unutar EU odvija slobodno, bez blokada, čime će se olakšati trgovina obnovljivom energijom u svim državama članicama, a time podupreti nastojanja da se do 2030. postigne obavezujući cilj EU da 32% električne energije proizvode kapaciteti iz obnovljivih izvora energije.

Stežanje obruča oko „mehanizama kapaciteta“

Pravila EU trenutno omogućuju nacionalnim telima korišćenje tzv. mehanizama kapaciteta, odnosno da elektranama plaćaju da budu u stanju pripravnosti i aktiviraju proizvodnju u slučajevima manjka snabdevanja. Novim pravilima će se uvesti strožija ograničenja za države članice koje ovim putem subvencionišu elektrane kako bi se sprečilo da elektrane na fosilna goriva, koje najviše zagađuju vazduh u Evropi, dobiju državnu pomoć. Mere će se primenjivati na sva nova postrojenja od dana stupanja na snagu Uredbe, a na postojeće elektrane od 2025. Nova pravila neće uticati na ugovore o kapacitetima sklopljene pre 31. decembra 2019.

Prihvaćena je i Uredba o pripremi elektroenergetskog sektora za suočavanje s rizicima a novim merama osigurava se bolja zaštita građana od iznenadnih nestašica električne energije.

Države članice moraće da izrade nacionalne planove za procenu rizika od nestašica i da sarađuju na regionalnom nivou. Države članice koje primaju pomoć iz drugih država članica trebalo bi u da snose sve razumne troškove povezane s tim.

Veća ovlašćenja za ACER

STRAZBUR - U cilju bolje regulacije tržišta električne energije u EU, izmjenjena su pravila o osnivanju Agencije za saradnju energetske regulatora (ACER) tako što su tom telu dati dodatni poslovi i ovlašćenja. ACER će dobiti veća ovlašćenja u nadzoru operatora prenosnih sistema u budućim regionalnim koordinacionim centrima.

Očekuje se da će to ubrzati proces odobravanja novih regulatornih procedura. Agencija će direktno odobriti procedure, umesto da ih nacionalni regulatori zasebno odobravaju. Nacionalni regulatori moći će da odlučuju o procedurama unutar ACER-a većinskim glasanjem.

Države članice imaju rok do kraja 2020. da implementiraju direktive. Zakoni će stupiti na snagu kada ih usvoji Savet Evrope i posle objavljivanja u službenom glasniku EU.

Europex: Propuštena prilika

BRISSEL - Uprkos ovim odlukama koja su donela značajna poboljšanja na unutrašnjem veleprodajnom tržištu električne energije, propustile su se neke mogućnosti za dodatne promene, saopšteno je iz Europexa, udruženja evropskih energetske berzi. „Još uvek postoje izuzeci za balansne odgovornosti postrojenja za obnovljive izvore energije ispod određenog kapaciteta, što bi se radije moglo rešiti preko pružalaca spoljnih usluga“, navodi se u udruženju.

Nuklearna energija ostaje bez EU „zelenog pečata“

STRAZBUR - Evropski parlament je u četvrtak (28. marta) glasao o predloženoj klasifikaciji održivih izvora energije i usvojio predlog da se nuklearna energija isključi iz dobijanja zelenog pečata odobrenja na finansijskim tržištima.

Tekst koji je usvojen u Parlamentu takođe isključuje fosilna goriva i gasnu infrastrukturu iz predložene zelene finansijske taksonomije EU, koja ima za cilj da odvrati investicije od industrije zagađivanja u čiste tehnologije.

U pokušaju da se spreči "zeleno pranje", usvojeni tekst takođe zahteva od investitora da otkriju da li njihovi finansijski proizvodi imaju ciljeve održivosti, i ako to čine, da li je proizvod u skladu s klasifikacijom zelenih sredstava EU ili taksonomijom.

Dok su aktivisti s jedne strane pozdravili taj potez, oni su s druge naveli da je izglasana klasifikacija suviše uska i da se odnosi samo na ograničeni skup prepoznatljivih zelenih sredstava, kao što su kompanije za proizvodnju energije iz vetra i solarne energije, piše **Euractiv**.

EU promašuje cilj energetske efikasnosti zbog prevelike potrošnja energije

BRISEL - Nekoliko zemalja EU očekuje veći rast potrošnje energije nego što to projektuje Evropska komisija, zbog čega će EU verovatno propustiti svoj cilj dostizanja energetske efikasnosti od 32,5% do 2030. godinu ako ne uvede dodatne mere, kaže grupa Koalicija za uštedu energije (CFES).

EU „je kratka“ za oko 95 miliona metričkih tona ekvivalentne nafte (mtoe) u odnosu na svoj cilj uštede primarne energije, a oko 31 miliona mtoe treba da smanji kako bi postigla konačni cilj uštede energije, navodi CFES u analizi rađenoj na osnovu uvida u nacрте nacionalnih energetske i klimatskih planova svake zemlje EU za 2030.

Revidirana EU direktiva o energetske efikasnosti, usvojena prošle godine, izražava ovo u apsolutnom smislu kao korišćenje ne više od 1.273 miliona mtoe primarne energije i 956 miliona mtoe finalne energije do 2030. godine.

EU treba bolje skladištenje energije, kažu revizori

BRISEL – Evropska unija treba bolje skladištenje energije, kako u sektoru mreža, tako i transporta, kako bi ispunila svoje energetske i klimatske ciljeve, stoji u novom informativnom dokumentu Evropskog revizorskog suda.

EUROPEAN
COURT
OF AUDITORS

Tehnologije za skladištenje energije pružaju fleksibilan odgovor na neuravnoteženosti uzrokovane povećanim udjelom varijabilnih obnovljivih izvora energije u elektroenergetskoj mreži. Goriva proizvedena iz obnovljivih izvora, kao što su obnovljiva energija ili vodonik, mogu pomoći u smanjenju emisija iz transporta; Poboljšana tehnologija skladištenja energije može podržati širenje flote vozila koja koriste takva goriva.

U saopštenju, objavljenom u prošli ponedjeljak, revizijom su identifikovani sledeći glavni izazovi za podršku EU za razvoj i primenu tehnologija za skladištenje energije:

- osiguraju koherentnu strategiju;
- povećanje podrške zainteresiranih strana;
- smanjiti složenost finansiranja EU istraživanja;
- podrška istraživanju i inovacijama u tehnologijama skladištenja energije;
- implementirati tehnologije skladištenja;
- uklanjanje prepreka na koje nailaze investitori; i
- razviti infrastrukturu alternativnih goriva.

Revizori su pregledali podršku EU za skladištenje električne energije i za mrežu i vozila, kao i za proizvodnju sintetičkog gasa

Evro-izbori pretnja EU klimatskoj politici?

BRISEL - Predstojeći izbori za Evropski parlament mogli bi da obezbede do 25% mesta desničarskim populističkim snagama evroskeptika kao što je italijanska partija Lige, francuski Nacionalni reli (ranije Nacionalni front) i nemačka Alternative für Deutschland, komentariše časopis Proyect Syndicate.

Sa takvim strankama koje su već članice vladajućih koalicija u sedam država članica Evropske unije, utičući na nacionalne i evropske političke projekcije, rizik za sudbinu zacrtane (u mnogim zemljama zbog dodatnih ekoloških nameta nepopularne) politike klimatskih promena je evidentan.

Prema novom izveštaju, sedam od 21 desničarske populističke partije u Evropi eksplicitno dovode u pitanje upozorenja nauke o klimi, dok 11 nemaju stav ili imaju nedosledan pristup ovoj oblasti. Tokom poslednja dva zakonodavna mandata, većina desničarskih populističkih stranaka glasala je protiv svakog predloga politike EU o klimi i održivoj energiji.

Potrošnja gasa u Evropi smanjena 2018. na 599 milijardi m³

BRISEL - Evropska potrošnja prirodnog gasa smanjena je za 1,9% na 599 milijardi kubnih metara (Bcm) u 2018. godini, dok je proizvodnja obnovljive energije porasla za 8,5% na 1,462 TWh, objavila je Međunarodna agencija za energiju (IEA).

Brojke publikovan 26. marta otkrivaju da obnovljivi izvori istiskuju i ugalj i gas u evropskoj proizvodnji električne energije, za razliku od SAD i Kine, gde je potražnja za gasom naglo porasla na mesto uglja u proizvodnji električne energije.

Obnovljivi izvori energije dostigli su rekordni udeo od 37% u nemačkoj proizvodnji energije 2018. godine, prvi put prestigavši ugalj, a takođe zahvatili rekordnih 35% u Velikoj Britaniji gde je istovremeno udeo uglja pao na rekordni niskih 5%, navodi se u izveštaju Globalna energija i status CO₂ u 2018.

Generalno, potrošnja primarne energije iz uglja u Evropi pala je za 2,6% na 462 miliona metričkih tona ekvivalenta uglja, dok je ona rasla svuda u svetu osim u SAD.

Potrošnja električne energije u Evropi porasla je za manje od 1% 2018. godine, navodi IEA, bez davanja više detalja. Ukupna potrošnja primarne energije u Evropi bila je gotovo nepromenjena (+0,2%) na nivou od 2 milijarde mt ekvivalenta nafte, uprkos ekonomskom rastu od 1,8%.

Emisije vezane za energiju u Evropi smanjene su za 1,3% na 4 milijarde tona CO₂, što je uzrokovano padom od 4,5% u Nemačkoj, jer su naglo smanjeni i mazut i ugalj u proizvodnji električne energije. U isto vreme emisije povezane s energijom porasle su u proseku za 1,7% na globalnom nivou, navodi IEA.

Norveška firma gradi dalekovod budućnosti

OSLO - Norveški operator elektroprenosnog sistema Statnett sprovodi projekat koji će omogućiti stvaranje dalekovoda budućnosti, odnosno sigurnijeg, bržeg i jeftinijeg preuzimanja električne energije u elektroenergetski sistem proizvedene u pogonima za obnovljive izvore, posebno ako se takva postrojenja nalaze na udaljenim mestima.

Partner Statnettu u tom projektu je tamošnja firma za osiguranje kvaliteta DNV GL koja će sprovesti potrebne elektrotehničke proračune za razvoj novih stubova dalekovoda od kompozitnih materijala.

Tako bi Statnett trebalo da postane jedna od prvih firmi na svetu koja razvija kompozitne stubove za 420 kV dalekovode. Kompozitni stubovi do sada su se koristili samo za naponske nivoe 110-150 kV.

Istovremeno, očekuje se da bi se novim rešenjima poboljšala sigurnost snabdevanja električnom energijom za 20%, dok bi se troškovi izvođenja snizili za 20%, a potrebno vreme izvođenja skratilo za 20%. Dovršetak konstrukcije se očekuje do kraja 2019, a puštanje u pogon prve faze pilot-projekta u 2021. godini, prenosi portal **Power Engineering International**.

9/APRIL/2019

Nemačka nezakonito poskupljuje transport gasa?

BRISEL, RIM - Italijanski regulator tržišta energije izrazio je veliku zabrinutost zbog planiranog porasta tarifa za transport gasa iz Nemačke, rekavši da će to koštati italijanske potrošače ukupno 300 miliona evra.

Evropska komisija ne odbacuje mogućnost da protiv Nemačke pokrene proceduru kršenja EU regulative ako utvrdi da je Berlin ovom merom odstupio od referentne Uredbe za transport gasa.

Od početka 2018. godine, nemačka uprava za gas (Bundesnetzagentur ili BNetzA) je sprovela konsultacije o uvođenju novih mrežnih pravila o usklađenim

tarifama za prenos gasa, u skladu sa EU regulativom iz 2017. godine.

Postupak koji je pokrenula federalna regulatorna agencija ima za cilj da uspostavi novu transparentnu metodologiju određivanja cena gasa za određeno tržišno područje.

Posebno, nemačka reforma uvodi novu jedinstvenu tarifu po metodu poštanske marke kao referentne cene u metodologiji. To znači jednake cene pristupa tržištu, bez obzira na mrežnog operatora.

Prema BNetzA, ovaj tip tarifnog sistema je prikladniji za gasne mreže koje su umrežene i imaju manje jednosmernih tokova, kao u Nemačkoj.

Međutim, Italija se žali da će uvođenje tarife po metodi poštanskih maraka dovesti do povećanja cena u prekograničnoj trgovini, jer će nagraditi gas koji „izlazi“ iz Nemačke više nego ranije.

U dokumentu koji je dobio EURACTIV, italijanski regulator za gas (ARERA) je tvrdio da će reforma izazvati značajne posledice na veletržište gasa u Italiji. Gas koji se uvozi iz Nemačke direktno određuje italijansku veleprodajnu cenu, tvrdi agencija. Štaviše, novi sistem će narušiti formiranje cena gasa u različitim zemljama EU, tvrdi agencija.

Prema ARERA, procenjeno povećanje troškova transporta gasa zbog reforme tarifnog sistema u Nemačkoj, dostići će 0,39 €/MWh što će izazvati dodatni trošak od nekih 300 miliona evra godišnje u oblasti snabdevanja gasa u Italiji.

Iz Evropske komisije je rečeno za **EURACTIV** da će ispitati način na koji su sve zemlje EU, uključujući Nemačku, implementirale [Uredbu komisije](#) (hrvatski prevod) o uspostavljanju mrežnih pravila o usklađenim strukturama transportnih tarifa za gas iz 2017.

Komentarišući zahtev Italije, jedan portparol EU izjavio je da povećanje tarifa za izlazne tačke samo po sebi ne predstavlja kršenje pravila EU, sve dok je osnovna tarifna metodologija u skladu s EU regulativom iz 2017. Međutim, ako to nije slučaj, Komisija bi mogla da pokrene #postupak zbog povrede prava“ (infringement procedure) protiv Nemačke.

Arias Kanjete: Gasovod BRUA bitan za Brisel, bez obzira na njegovu rutu

BUKUREŠT – Gasovod BRUA je od suštinskog značaja za Evropsku komisiju i važno je da gas stigne do Austrije bez obzira na trasu koja će se dogovoriti, izjavio je u prošli utorak u Bukureštu evropski komesar za klimatsku politiku i energiju Miguel Arias Kanjete. "U mađarskoj vladi postoje podeljena mišljenja o tome koja je najbolja ruta, ona preko Slovačke, ili druga", rekao je Kanjete, stavljajući do znanja da je to za Brisel nebitno. "Za Komisiju je važno da se ovaj projekat sprovede", rekao je komesar.

"Za sada, faza 1 projekta je već uspostavljena i nadamo se da će biti završena što je pre moguće. Sigurnost snabdevanja energijom i diversifikacija ruta je prioritet za Centralnu i Jugoistočnu Evropu. Moramo imati mnogo takvih interkonekcija," naglasio je komesar.

Potpredsednik Evro-parlamenta: Mnogo rupa u revidiranoj Direktivi o gasu

STRAZBUR – Predložene promene koje bi trebalo da osiguraju da se pravila EU za tržište primenjuju na gasovode koji dolaze iz trećih zemalja imaju previše rupa u zakonu i ignorišu interese susednih država članica, upozorio je 5. aprila Zdzisław Krasnodebski, glasnogovornik za energiju grupacije Evropskih konzervativaca i reformista (ECR) i potpredsednik Evropskog parlamenta.

Kada su prvi put najavljeni, predlozi su smatrani direktnim pokušajem da se spreči Rusija da realizuje planirani gasovod Severni tok 2, tako što će usloviti Gasprom i njegove evropske partnere da omoguće pristup gasovodu i drugim operatorima.

Aludirajući na Nemačku, poljski političar kaže da „sporazum daje previše prostora za manevar članicama EU koje nisu voljne da deluju u našem zajedničkom interes ... jer će prepustiti državi EU u kojoj gasovod izbija na kopno odgovornost za primenu novih pravila i mogućnost odobravanja izuzeća od tih pravila“, prenosi ECR na svom twitter nalogu.

Prema Krasnodebskom, osnovni problem je što su kriterijumi za procenu da li se takva izuzeća mogu odobriti nejasni i predstavljaju ozbiljna pitanja o tome kako se oni mogu primeniti.

Saudijski konzorcijum gradi bugarsku deonicu Turskog toka

SOFIJA - Bugarska je izabrala saudijsku kompaniju za izgradnju 474 kilometra gasovoda od granice Turskom, do granice sa Srbijom, „evropski nastavak“ gasovoda Turski tok. Bulgartransgaz, državni operator gasne mreže, izabrao je konzorcijum koji predvodi saudijski servisni kolos Arkad, navodi se u saopštenju objavljenom u sreu.

Grupa je ponudila izgradnju gasovoda u roku od 20 meseci za 1,1 milijardu evra, odnosno 1,3 miliona evra u kraćem roku. Drugi ponuđač, jedan italijansko-nemačko-luksemburški konzorcijum ponudio je veću cenu .

Gazprom Export i Švajcarska MET grupa rezervisali su kapacitet preko nove rute na 20 godina, izjavio je generalni direktor Bulgartransgaza Vladimir Malinov.

Bulgartransgaz razmatra odloženo plaćanje za taj projekat, izjavila je u sreu u Sofiji ministarka energetike Temenuška Petkova. Graditelj će dobiti 250 miliona leva (144 miliona dolara) unapred i potom će dobiti rate od tranzitnih taksi, procenjenih na godišnjem proseku od 340 miliona leva (195 miliona dolara). Nadogradnja, koja se procenjuje na ukupno 2,8 milijardi leva (1,43 mlrd evra) bez PDV-a, uključuje i dve kompresorske stanice i 11 km dugu poveznicu s turskom granicom.

Oko 10 odsto od ukupnog godišnjeg kapaciteta od 17,9 milijardi kubnih metara biće na raspolaganju za kratkoročne rezervacije kako bi se ispunila pravila

Evropske unije o konkurenciji, rekla je Petkova prošlog meseca. Bugarska time smatra da će izbeći ponavljanje situacije sa ranijim projektom Južni tok, koji je blokiran zbog nesklada sa evropskom energetsom regulativom, piše **Bloomberg**.

Nova ruta "najverovatnije će se koristiti za snabdevanje nekoliko lokalnih tržišta gasa u jugoistočnoj Evropi", rekao je Mamedov. "Ako i kada Gazprom odluči da smanji tranzit preko Ukrajine, on će verovatno preusmeriti ove količine na Severni tok 2, a ne na južni put," dodao je on.

EU finansira gasovodni interkonektor Grčke i Bugarske

BRISEL - Evropska komisija odobrila je 33 miliona evra za finansiranje izgradnje gasne interkonekcije između Grčke i Bugarske.

Ocenjeno je da će projekat, koji bi od 2021. godine trebalo godišnje da transportuje trasom od 182 kilometara između Komotinja u Grčkoj i Stare Zagore u Bugarskoj, tri milijarde kubnih metara prirodnog gasa iz Grčke u Bugarsku, doprineti bezbednosti i diversifikaciji u snabdevanju Evrope energentima.

Ranije je ICGB, firma koja razvija taj projekat, saopštila da su grčki J&P-AVAX i italijansko-bugarski IGB-2018 podneli ponude na tenderu za dodelu ugovora za izgradnju gasovoda. Tender je vredan oko 145 miliona evra bez PDV-a.

Grčka DEPA prekida monopol Gasproma u Bugarskoj

SOFIJA - Grčka kompanija DEPA pobjedila je na tenderu za isporuku prirodnog gasa Bugarskoj, izjavio je 2. aprila državni dobavljač prirodnog gasa Bulgargaz.

Ovo će biti ujedno prvi put da se pored ruskog Gasproma pojavljuje drugi inostrani snabdevač Bugarske gasom. Bugarska je inače gotovo potpuno zavisna od uvoza ruskog gasa.

DEPA je pobjedila na tenderu, u kojem je bugarska kompanija postavila uslov da ponuđena cena mora biti niža od one koju je odobrila državna komisija za energetiku za drugu polovinu 2019. godine.

Isporučeni gas će se uskladištiti u jedinom skladištu gasa u Čirenu.

Evropska komisija je u decembru 2018. godine kaznila državnu energetska kompaniju Bugarski energetski holding (BEH) i njenu podfirmu za transport gasa Bulgartransgaz sa 77 miliona evra zbog blokiranja pristupa konkurentima ključnoj gasnoj infrastrukturi u Bugarskoj, čime je prekršila antimonopolska pravila EU.

Gasprom sve ozbiljnije gleda na konkurenciju LNG-a

MOSKVA – Suočen sa agresivnom pretnjom izvoza američkog LNG-a na tržište Evrope, Gasprom preduzima strategiju da odgovori i tom izazovu, koliko god on u ovom trenutku bio zanemarljiv u odnosu na njegove konvencionalne isporuke osetno jeftinijeg gasa gasovodima, piše u sredi **Jamestown Foundation**.

Gasprom je izvezao rekordne količine gasa u Evropu 2018. godine, povećavajući svoj tržišni udeo na kontinentu na 37 odsto sa 35 odsto u 2017. godini. Međutim, njegova prodaja na tom svom ključnom tržištu pala je za 8 odsto u prvom kvartalu 2019.

SAD je trenutno treći najveći snabdevač LNG-a u Evropi, iza Katara i Alžira. Međutim tržišni udeo SAD-

a na kontinentu je skočio u proteklih šest meseci - trenutno iznosi 7,9 milijardi kubnih metara (bcm).

U međuvremenu, Gasprom uvećava konkurentnost na tržištu LNG-a izgradnjom više izvoznih terminala.

Trenutno, sve njegove isporuke LNG-a prolaze kroz terminal Sahalin 2 na ruskom Dalekom istoku, koji je Gasprom razvio u partnerstvu sa Shellom i japanskim kompanijama Mitsui i Mitsubishi i idu kupcima u Aziji.

U januaru je, stoga, ruska kompanija vezala prvu svoju plutajuću jedinicu za skladištenje i regasifikaciju (FSRU) pored Kalinjingrada. Gasprom i njegov partner RosGazDobycha najavili su krajem marta mega-projekat u blizini Ust-Luge, u Finskom zalivu, koji će proizvoditi 45 bcm LNG-a godišnje. Ranije su Gazprom, Shell i japanski Itochu već dogovorili izgradnju terminala za LNG od 10 miliona tona (13,6 bcm) u istom području.

Globalno LNG tržište u 2018. godini poraslo je za 8 posto na 314 miliona metričkih tona (427 milijardi kubnih metara) od 2017. godine. Kao i 2018. godine, očekuje se da će najveći rast izvoza 2019. doći iz SAD.

Iako je Gaspromov konvencionalni izvoz gasa cevima za Evropu trostruko veći od ukupnog uvoza LNG-a, kompanija se očigledno prilagođava novim okolnostima, piše **Jamestown Foundation**.

Zašto se vodeći trgovci berzanskim robama okreću LNG-u?

LONDON - Sa smanjenjem marži u poslovanju sa sirovom naftom, neke od najvećih svetskih kuća za trgovinu berzanskim robama pomažu da se preoblikuje energetska industrija prelaskom na tečni prirodni gas.

Gunvor, Trafigura i Vitol su pomerili korak dalje od običnog trgovanja LNG-om, investirajući u brodove i terminale za rukovanje gorivom. To ubrzava rast industrije i preusmerava transport gasa sa tradicionalnog toka cevovodima sve više na utovar do minus 1620C rashlađenog utečnjelog gasa u preookeanske tankere.

Te kuće su 1970-ih raskinule sa sklapanjem dugoročnih ugovora sa tzv. nezavisnim naftnim kolosima iz kluba Big Oil i stvorile tržište na kojem tovari menjaju vlasnike u tren oka. Sada se okreću LNG-u, gde se spot trgovanje brzo širi. Ko posledica toga, komunalne kompanije od britanske Centrice do nemačke RWE imaju mogućnost fleksibilnosti u kupovinu gasa, u svojoj orijentaciji na postepenog napuštanju prljavog uglja.

"Liči na mnogo mlađe tržište sirove nafte", rekao je za **Bloomberg** Russell Hardy, izvršni direktor Vitola. "To je područje koje može rasti i to je za nas pozitivno."

Tri najaktivnija trgovca robama u poslovima sa LNG-om više su nego udvostručile svoje isporučene količine u protekle dve godine i zauzele su skoro 9 odsto globalne trgovine utečnjelim prirodnim gasom u 2018. godini, prema podacima koje je

prikupio Bloomberg. Royal Dutch Shell ostaje lider u industriji sa 22 posto udela u LNG postrojenjima i uvoznim terminalima.

Ostali trgovci, kao što su Glencore i Koch, takođe žele da se prošire u trgovini LNG-om. Trenutno najmanje 800 trgovaca u tim kućama specijalizovano je za ove poslove sa LNG-om, prema ne više od 150 pre jedne decenije.

Naftni biznis Naftni biznis ostaje ogroman, sa godišnjim fizičkim isporukama nafte u vrednosti najmanje 2,3 biliona dolara. LNG sa prihodima od oko 150 milijardi dolara prošle godine, sve više skreće pažnju. Prema proceni Shell-a, do sledeće godine LNG volumeni će biti više nego utrostručeni u odnosu na situaciju na početku ovog veka, što ga čini najbrže rastućim segmentom industrije fosilnih goriva.

Još jedna potencijalna prednost LNG: svaki posao je manji i traži manje kapitala za realizaciju. Jedan LNG kargo vredi oko 30 do 50 miliona dolara, u zavisnosti od tržišne cene i veličine broda. Nasuprot tome, vrednost naftnog karga se kreće od 50 do 100 miliona dolara za najveće brodove, rekao je Dumitru Dediu, partner u McKinsey Energy Insights.

Trgovci takođe pomažu LNG-u da se razvije kao spot tržište, dajući novim kupcima sigurnost da bez dugoročnog ugovaranja mogu da dođu do tereta kada je to potrebno. Tokom 2018. godine isporučeno je više od 1.400 spot tovara, što je trostruko više nego pre osam godina. To je povećalo udeo spot trgovine na skoro trećinu ukupnih isporuka, pokazuje izveštaj **Shell LNG Outlook**.

OMV Petrom: Nedovoljni ustupci vlasti za investiciju u blok Neptun

BUKUREŠT – Rumunska kompanija OMV Petrom, pod upravom I u većinskom vlasništvu austrijske OMV Grupe stavila je do znanja da joj nisu dovoljni ustupci koje je vlada učinila ublažavajući regulatorni okvir z milijardu dolara skupu investiciju u istraživanje i eksploataciju crnomorskog bloka Neptun.

OMV ovaj projekat radi u partnerstvu sa američkim Exxon Mobilom, a Rumunija očekuje da je odatle proizveden gas učini izvoznikom ovog energenta.

Čelnica OMV Petroma, Kristina Verčere rekla je su nedavni amandmani na vladin dekret odgovorili na neke nedoumice, ali ne i sve potrebne da dve kompanije krenu u investiciju.

Vlada Rumunije je, naime, prošle nedelje odustala od ideje da postavi plafon za cenu prirodnog gasa koji bi

OMV i Exxon prodavali domaćim potrošačima u industriji, ali je zadržala regulisanje maksimalne cene gasa za domaćinstva u toj zemlji.

OMV Petrom je trebalo da donese prošle godine odluku o investiranju u blok Neptun u dubokom podmorju Crnog mora sa rezervama od preko 170 milijardi kubnih metara gasa. **Romania Insider**

Mađarska uslovljava kupovinu udela u LNG Hrvatska

ZAGREB - Ministar energetike Hrvatske Tomislav Čorić otkrio je da je Mađarska, „pod određenim uslovima“, spremna da uđe u vlasničku strukturu firme LNG Hrvatska, odgovorne za razvoj projekta LNG terminala na ostrvu Krk.

Čorić je gostujući u nedelju u dnevniku Nove TV rekao da je Hrvatska pre par nedelja primila pismo o namerama od ministra spoljnih poslova Mađarske da je ta zemlja spremna da kupi 25 odsto udela u preduzeću LNG Hrvatska pod određenim uslovima. „U toku su razgovori“, rekao je Čorić ne otkrivajući uslove koje je postavila Budimpešta.

Mađarske firme za sada nisu učestvovala u tenderima za zakup kapaciteta projekta LNG terminala na Krku, a iz Budimpešte je objašnjeno da je taj alternativni izvor snabdevanja zemlje gasom tek njen treći prioritet, posle Turskog toka i rumunskog gasa.

Nedovoljno zanimanje tržišta za terminal na Krku dovelo je u pitanje ovaj projekat koji je Brisel svrstao na listu onih od opšteg evropskog interesa, pa je Zagreb najavio da bi iz budžeta mogao dopuniti rupu u finansijskoj konstrukciji.

Sekretarijat Energetske zajednice pokrenuo postupak protiv BiH

BEČ – Sekretarijat Energetske zajednice je objavio pre nedelju dana da otvara postupak protiv BiH zbog planirane garancije Federacije BiH za kredit od 614 miliona evra od kineske Eximbank za izgradnju bloka 7 termoelektrane Tuzla.

Projekat je, naime, vredan 920 miliona evra, od čega dve trećine pokriva kredit kineske državne banke Eksimbank, a jednu trećinu Elektroprivreda BiH.

Parlament Federacije BiH odlučio je da dâ garancije za taj kredit vredan 614 miliona evra, piše

Frankfurter algemajne cajtung u komentaru pod naslovom „Bolje kineski vrbac, nego evropski golub“.

Sekretarijat traži od FBiH da u roku od dva meseca odgovori na navode o nepoštovanju ugovora o Energetskoj zajednici. Otvaranje postupka je usledilo posle četiri upozorenja koje je Sekretarijat uputio vlastima Federacije BiH.

Elektroprivreda BiH prepoznata je kao javna služba a ne tržišna kompanija. "Suma za koju garantuje FBiH nije sasvim poznata, a u ugovoru su napisani elementi tog kredita, ali i neki nepoznati dodatni troškovi", rekao je direktor Sekretarijata Janez Kopač. Prema EU regulativi državna pomoć može ići do 80% kredita, a u ovom slučaju garancija je stopostotna, što je direktna državna pomoć pa samim tim nelegalna, objašnjavaju u Sekretarijatu.

Ako FBiH ne preduzme korake za ispravljanje neusklađenosti, slučaj će biti prosleđen najvišem telu za donošenje odluka Energetske zajednice, Ministarskom Savetu. Ovaj postupak može potencijalno dovesti do kašnjenja u procesu pristupanja Bosne i Hercegovine Evropskoj uniji i do privremene obustave finansiranja projekata u toj zemlji od strane EU banaka.

Šarović: Blok sedam TE "Tuzla" će se graditi uprkos stavu EnZ

SARAJEVO - Ministar spoljne trgovine i ekonomskih odnosa u Savetu ministara BiH u tehničkom mandatu Mirko Šarović rekao je danas da će se blok sedam Termoelektrane "Tuzla" nesmetano graditi bez obzira na procese koje je najavio Sekretarijat Energetske zajednice.

“Postoji stalno neka vrsta straha od kineskih investicija u ovom delu Evrope. Mi tog straha nemamo i mi to našim partnerima jasno kažemo. Ovaj proces vodimo već devet godina i mogli su ranije da intervenišu i ukažu na neke stvari”, smatra Šarović.

Šarović je izjavio novinarima u Sarajevu da BiH niko ne može isključiti iz Energetske zajednice. “Mislim da je sva argumentacija na našoj strani. Finansiranje ovog energetskog objekta izvršeno je u skladu sa propisima, pravilima i zakonima BiH”, rekao je Šarović povodom najave Sekretarijata Energetske zajednice da službeno otvara postupak za rešavanja spora o planiranoj garanciji Federacije BiH za kredit od 614 miliona evra od kineske Eksimbank za izgradnju bloka sedam.

Norveški Nord Pool partner crnogorskoj berzi električne energije

PODGORICA - Crnogorska Berza električne energije (BELEN) izabrala je za strateškog partnera norvešku kompaniju Nord Pool, koju planira i da uključi u vlasničku strukturu BELEN-a, saopšteno je **Vikend novinama** u crnogorskom preduzeću.

Izbor strateškog partnera bio je preduslov za početak trgovanja na nacionalnoj berzi struje, koje se očekuje početkom iduće godine.

"Planirano je da novo crnogorsko dan-unapred tržište električne BELEN energije krene sa radom početkom 2020. godine, omogućujući Crnoj Gori da se poveže sa susednim zemljama u skladu sa standardima Evropskog internog tržišta električne energije (IEM)", kazali su u BELEN-u.

Izvršna direktorka norveške kompanije Kari Ekelund Torud. Navodi da će Crna Gora sada moći da dobije ključnu ulogu u pomeranju celog tržišta električne energije jugoistočne Evrope bliže internom tržištu EU.

